

DAGENS FRÅGOR

De franska valen. Den förvirring som den franska inrikespolitiska bilden visar upp efter de nyligen avhållna valen till nationalförsamlingen ter sig helt följdriktig, när man närmare studerar valets förhistoria. Efterkrigstidens tjugoförsta ministär under ledning av radikal-socialisten Edgar Faure lutade mot sitt fall under hösten förra året. Den närmade sig den föga vördnadsbjudande åldern av ett år, mer än normal livslängd för en fransk ministär, och företedde tydliga tecken till utmattning. Av flera skäl önskade Faure framflytta tidpunkten för de kommande valen, som normalt skulle äga rum i juni detta år och han inriktade sig i första hand på ett val i december månad 1955. De deputerade kunde givetvis icke direkt motsätta sig en vädjan till väljarna i förtid — vad man än gör i Frankrikes politiska liv, någon öppen sidovördnad mot den allsmäktige väljaren vågar man sig inte på. I stället sattes hela det politiska maskineriet i gång för att genom skilda manövrar i första hand vinna ett kortare uppskov, i andra hand störta regeringen innan frågorna om valsysteem och valdag hunnit lösas. Till en början fungerade allt såsom avsett. Planerna på val i december måste skrinläggas och en allmän attack mot den av regeringen förda politiken ledde till att Faure begärde förtroendevotum, signifikativt nog i syfte att *förhindra* en allmän politisk debatt med tyngdpunkten förlagd till Algerietfrågan. Den 29 november störtades Faure av en absolut majoritet inom nationalförsamlingen, 318 av de 627 deputerade röstade mot Faure och han kom därmed att dela Mendès-Frances öde i februari 1955 att störtas av en s. k. konstitutionell majoritet. Detta faktum öppnade möjligheten för Faure att utlysa nyval i enlighet med en specialbestämmelse i författningen — tvenne ministärer fällda av absoluta majoriteter inom 18 månader — och efter någon tvekan begagnade Faure också det läge, som den inte tillräckligt försiktiga oppositionen erbjudit honom. Som den bisarra kulmen på höstens politiska händelser utlyste den redan störtade Faure nyval till den 2 januari detta år.

Vilka voro då Faures bevekelsegrunder för dessa val i förtid? Det officiellt redovisade skälet var Algerietfrågan, som uppgavs kräva beslutsamma och långtgående åtgärder av en art som Faure ansåg den år 1951 valda och i hög grad splittrade nationalförsamlingen ur stånd att fatta beslut om. I själva verket var dock Faures beslut säkerligen partitaktiskt motiverat. Den av honom ledda koalitionen av center-högerkarakter hade all anledning att med oro emotse Algerietkrisens vidare utveckling, vilken otvivelaktigt skulle belysa regeringens valhända handläggning och grova misstag i sammanhanget. Inom det radikalsocialistiska partiet hade Faure utmanövrerats av Mendès-France, som inför det förutsedda ordinarie valet 1956 på sommaren arbetade på att åstadkomma förutsätt-

ningarna för ett återvändande till makten i spetsen för en regering av borgerlig vänsterfärg. Såsom valresultatet utvisar måste Faures beslut ha påverkats av en total felbedömning av det verkliga opinionsläget i landet, icke minst vad beträffar inställningen hos de stora väljargrupper som vid valet 1951 röstade med gaullisterna.

Sammanfattningsvis kan konstateras, att de procentuella förändringarna i röstfördelningen de olika partigrupperingarna emellan voro relativt obetydliga. Undantaget utgöres givetvis av de olika gaullistpartierna som nu blott förmådde erövra 4 % av rösterna mot 20 % år 1951. Därmed sammanhänger Poujaderörelsens frammarsch; den s. k. »unionen till köpmännens och hantverkarnas försvar» erhöll 12 % av rösterna. I övrigt inregistrerade högergrupperna ökningsar med ett par procent, från 12 % till 14 %, och radikalsocialisterna, därvid huvudsakligen den av Mendès-France ledda vänsterfalangen, likaså ökningsar med dryga två procent till 14 %. För de katolska folkrepublikanernas del ledde valet till en viss tillbakagång med drygt två procent till 11 % medan kommunisterna och socialisterna noterade ytterst obetydliga förskjutningar, nedåt resp. uppåt, och nu erhöilo 26 % resp. 15 % av rösterna. Största andelen inom valmanskåren ha sålunda kommunisterna med 26 %, därefter i storlek komma socialisterna, högern och radikalsocialisterna (vilka senare dock inbördes äro starkt splittrade) med vardera 15 % eller något mindre, därefter poujadisterna och folkrepublikanerna med resp. 12 % och 11 % vartill komma gaullisterna med 4 % och vissa mindre grupper, huvudsakligen på det politiska fältets ytterkanter, med sammanlagt 3 à 4 %.

Om alltså förändringarna i fråga om den procentuella andelen av valmanskåren höllo sig inom rimliga gränser — med ovanstående undantag — blevo mandatförskjutningarna så mycket större. Totalt omfattar nationalförsamlingen 627 platser. Av dessa hänföra sig ett 30-tal till Algeriet, där emellertid valen uppskjutits på grund av rådande oroligheter. Av återstående platser besättas ett 50-tal av skilda franska kolonier, medan det egentliga Frankrike disponerar 544 platser.

Vid valen 1951 sammanslöto sig centerpartierna i vidsträckt mening, dvs. högern, folkrepublikanerna, radikalsocialisterna och socialisterna, till ett block inför det dubbla hotet från de bägge starka grupperna på flyglarna, gaullisterna och kommunisterna. Med hjälp av valkarteller blevo de demokratiska partierna klart överrepresenterade i nationalförsamlingen, eftersom enligt gällande vallag varje parti eller kartell, som i en valkrets erhöil mer än hälften av de avgivna rösterna, erövrade valkretsens samtliga mandat. Vid årets val gällde samma vallag. Då emellertid denna gång de ingångna kartellerna mellan de demokratiska partierna utformades på annat sätt uppnåddes den eftersträfvade majoriteten endast i ett fåtal valkretsar. Gentemot den borgerliga kartell, som huvudsakligen byggde på koalitionen av center-högerkaraktär med Faure i spetsen och som omfattade högern, vissa f. d. gaullistgrupper, folkrepublikanerna och radikalsocialisternas högerflygel under Faure stod nämligen den s. k. republikanska fronten under ledning av Mendès-France och omfattande den mot denne lojala majoriteten av det radikalsocialistiska partiet, vissa andra borgerliga vänstergrupper, en f. d. gaullistgrupp samt socialisterna. Man kan alltså säga att den omaka kartell, som

år 1951 tvingades fram av omständigheterna, saknade motivering sedan trycket från gaullisterna upphört, något som vid årets val ledde till en i stort sett rättvis mandatfördelning ur proportionell synpunkt.

Stora mandatvinster gjordes sålunda av kommunisterna som av de omkring 600 platserna besatte 150, en ökning med ett 50-tal. På den andra flygeln erövrade poujadisterna ett 50-tal mandat och ungefär en tredjedel av nationalförsamlingen behärskas följaktligen av klart antiparlamentariska krafter. Högern jämte de högern närstående s. k. gaullistrebollerna erövrade ett 100-tal mandat (en tillbakagång på ett 30-tal, som dock övervägande hänför sig till gaullistflygeln), folkrepublikanerna erhöilo ett 70-tal platser (en förlust av knappt 20) samt radikalsocialisternas högerflygel, de s. k. Fauristerna, ett knappt 30-tal. Dessa nämnda partier, vilka väl att märka sinsemellan förete stora olikheter, disponera sålunda tillsammans cirka 200 platser, dvs. en tredjedel av samtliga. Den demokratiska vänstern slutligen erövrade 150 platser, varav socialisterna erhöilo ett 100-tal och den borgerliga vänstern under Mendès-France ett 50-tal. Återstående 50 platser disponeras av skilda kolonialdeputerade, partilösa samt spillrorna av den självständiga gaulliströrelsen, som förlorade ett 50-tal mandat och i den nya nationalförsamlingen blott disponerar 22 platser.

Ett genomgående drag i världspressens kommentarer — och för övrigt också i den franska pressens — har varit bestörtning över *poujadisternas* frammarsch. Den demagogiska skatteskolkar- och kverulantrörelsen samlade över 2,5 miljoner röster på ett program, som huvudsakligen bestod av de enklaste slagord. »Sortez les sortants!» — ut med skojarerna! — var stridsropet, som till sin antiparlamentariska tendens har mycket gemensamt med den propaganda som vid 1951 års val så när hade fört de Gaulle till makten. Och nu blev det i första hand *gaullisterna*, sedan flera år övergivna av sin ledare och själva komprometterade genom sitt deltagande i koalitionsregeringar, som blevo offer för poujadisternas framfart. Med en kraftig generalisering kan det sägas, att den heterogena gaulliströrelsen sprängts sönder i sina naturliga beståndsdelar, en antiparlamentarisk småfolksrörelse som röstat med pappershandlaren Poujade, två mindre grupper av vilka den ena sökt sig till högern och den andra till den borgerliga vänstern (vilket förklarar den radikalism i vissa ekonomiska och sociala frågor, som otvivelaktigt utmärkte gaullismen) samt slutligen en kvarvarande del, ännu trogen de Gaulles skapelse »franska folkets samling».

Kommunisternas mandatvinster och bibehållna andel av valmanskåren äro knappast ägnade att förvåna. De påtagliga sociala missförhållandena, avsaknaden av ett renodlat konkurrerande arbetarparti (socialisterna hämta en stor del av sina röster från den lägre medelklassen), det franska parlamentariska systemets dokumenterade ineffektivitet, allt stärker det ständiga oppositionspartiets ställning.

Socialisterna, som tjänade mest av alla partier på de karteller som ingingos vid 1951 års val, hade förutspåtts betydande förluster, särskilt i mandat. Så skedde ej, säkerligen beroende på att socialisterna stått utanför de senaste årens regeringar, vilka följaktligen orienterats mot höger, och sålunda kunde tillgodoräkna sig sin oppositionsställning. Val-

kartellen med Mendès-France i form av den s. k. republikanska fronten förstärkte partiets politiska plattform i allmänhet.

Den borgerliga oppositionen, dvs. radikalsocialisternas vänsterflygel under Mendès-France och med tidningen L'Express som främsta språkrör, har varit tämligen lyckosam men ingalunda hemfört den triumf man optimistiskt räknade med. Mendès-France själv vann en överväldigande seger i sin egen valkrets Eure i nordvästra Frankrike och i Parisområdet, där han ofta framträdde, kunde den republikanska frontens kandidater inregistrera goda röstsiffror.

Regeringskoalitionen måste konstatera ett bakslag. Radikalsocialisternas högerflygel under Faure skar knappast några lagrar, folkrepublikanerna drabbades av klara motgångar, både röst- och mandatmässigt, och högern under ledning av Pinay kunde visserligen tillgodoräkna sig en icke obetydlig röstökning, huvudsakligen sammanhängande med den omgruppering på högerflygeln som gaullisternas sammanbrott innebar, men måste å andra sidan konstatera vissa mandatförluster till följd av att kartellsystemet ej fungerade efter beräkning.

Sammanfattningsvis kan fastslås, att det mest oroväckande resultatet av valet är det fortsatta, ja till och med förvärrade svaghetstillståndet inom det franska politiska livet. En tredjedel av nationalförsamlingen behärskas av antiparlamentariska krafter och svåra motsättningar råda mellan de demokratiska partierna. Ytterlighetsriktningarnas mandatmässiga framgångar hade inte tett sig lika alarmerande om blott praktiska möjligheter förelegat att skapa en regeringsduglig demokratisk majoritet. Det är möjligt att den enda rimliga lösningen erbjuds av det redan ventilerade förslaget om nyval enligt ett system med enmansvalkretsar.

Brittiska Kontrasten mellan tories triumf efter segern vid underhus-
bekymmer. valet den 26 maj, då majoriteten ökades från 16 till 60, under den nye premierministerns, sir Anthony Eden, ledning, och den malaise, som vid årsskiftet präglade partiets psyke, är påfallande. Man frågar sig vad som inträffat som kan förklara denna ganska enastående omsvängning? Inga nederlag vid fyllnadsval ha hittills försports, som eljest brukar vara ett mene tekel för de maktägande. Dåvarande finansminister R. A. Butlers tilläggsbudget i höstas med skärpning av omsättningsskatten och andra snarlika restriktioner mot överkonsumtionen klandrades hårt av oppositionen. Dennas talan fördes av Labours förutvarande finansminister, Hugh Gaitskell, vilken ansåg den så oförenlig med Butlers vårbudget, att den karakteriserades som en medveten valbluff. Gaitskell ville härmed förvisso ytterligare meritera sig inför sina meningsfränder som pretendent på Attlees vakanta ledareskap. Men Storbritanniens prekära betalningsbalans hade dessvärre försämrats i våras, vilket i förening med den fortsatta inflationen fordrade nya krafttag för pundkursens och prisnivåns stabilisering.

Inom utrikespolitiken har Storbritannien icke skördat några lagrar under det senaste halvåret. Men det har heller icke Washington — utan att det ett uns minskat Eisenhowers popularitet eller rubbat Dulles' prestige. Macmillans förflyttning i våras från försvarsministeriet till

Foreign Office efter Eden mottogs med allmänt gillande och lär också länge ha varit målet för hans personliga ärelystnad. Eden och Macmillan kunde ju icke reservera sig mot den rörande försoningsandan vid »toppmötet» i Genève i juli, så mycket mindre som idén härstammade från ett uppslag av Churchill i ett tal i Edinburgh under valrörelsen i februari 1950, som han sedermera upprepade efter Stalins död i talet i underhuset den 11 maj 1953. Eden och Macmillan lämnade sitt bidrag till denna nya »Genevaspirit» genom att till våren 1956 inbjuda Bulganin och Krustjev till London. På utrikesministermötet i Genève i oktober var Macmillan den mest resolute av sina tre kolleger, av vilka Dulles diskret bemödade sig att inför amerikansk opinion icke framstå som speciell »troublemaker» och Pinay distraherades av den svanesång, som i Paris börjat för Edgar Faures ministär.

Vad är då skälet till att Macmillans roll i Foreign Office nu överallt framställts som motsatsen till en succé? Bråket på Cypern hade han ärvt av företrädaren Eden. Det var omöjligt att komma någon vart under Cypernkonferensen i London i somras, då Turkiet av historiska och strategiska skäl samt som representant för 20 % av Cyperns befolkning energiskt motsatte sig alltför vittgående brittiska medgivanden till den hellenska nationalismen, i vilken de i Grekland förbjudna kommunisterna utgöra en misstänkt ingrediens. Vad konflikten mellan Israel och Arabstaterna angår hade Eden här angivit Storbritanniens ställning genom sitt tal vid Lordmayorns bankett i november, och Macmillan kan ju icke hjälpa att bägge parter avböjt Edens medlingsförslag om vissa gränskorrekationer.

Till det högst oroväckande läget i Jordanien efter nyår har Storbritannien heller ingen skuld. Glubb pascha, chefen för Arablegionen, den enda fasta punkten i denna tämligen artificiella stat, liksom den i Storbritannien utbildade unge konung Hussein, önskade Jordaniens anslutning till Bagdadpakten. Men då utbröto så svåra oroligheter, om vilkas ursprung man blott hört sägas, att demonstranterna rekryteras från de arabiska flyktinglägren invid Israels gräns och av det guld från Saudi-Arabien som där förtjänas — på de enorma inkomsterna av de amerikanska oljebolagens royalties! Fatal var upptäckten, att efter försäljningen som skrot av äldre brittiska pansarvagnar till belgiska firmor dessa exporterades till Egypten som fullvärdiga, eftersom desarmeringen var så slarvigt gjord att den snabbt kunde avlägsnas. Här får regeringen sota för underordnade myndigheters slentrian eller nonchalans. Formellt ansvarig synes Macmillan vara för den pinsamma desavueringen av den mångårige public-relationman inom Foreign Office, som med de rätta termerna betecknade Krustjevs retoriska förolämpningar mot Storbritannien i hans uttjutelser under besöket i Indien.

Allt detta och mera till har oppositionen förebrått Eden. Men det obehagliga var, särskilt efter regeringsombildningen, att det på sina håll bland de konservativa pyrande missnöjet flammade upp i full låga i bl. a. Daily Telegraph, eljest en av partiets pålitligaste stödjepelare inom pressen. Eden fick höra att han var för vek och vacklande i sitt ledarskap; det krävdes mera inre och yttre fasta målsättningar med ökad kraftutveckling för deras uppnående. Ifråga om regeringsombildningen tycks

man allmänt inom konservativa läger ha sport sig om det var klokt att Butler försvann från »The Treasury», låt vara som Edens »second in command» och ledare av underhuset, ävensom huruvida Macmillans respass från Foreign Office främst berodde på misshälligheter mellan honom och Eden eller på att ingen annan kunde överta Butlers ytterst fordrande befattning. Det undrades tillika att när sir Walter Moncktons försvagade hälsa tillät honom att stanna kvar i kabinettet, hans eminenta förmåga som arbetsminister borde kunna utnyttjas bättre inför de stundande synnerligen hotfulla lönerörelserna än på den nya posten i försvarsministeriet. I Selwyn Lloyds transport från försvarsministeriet till Foreign Office vill man se ett bevis för att Eden vill återuppta det närmare samarbetet inom utrikespolitiken med sin tidigare medhjälpare med ministerrang.

Emellertid ha dessa utbrott av dåligt humör medfört en reaktion mot retligheten hos en del konservativa. Det har sagts att partiet icke har råd att ställa till med en inbördesstrid av den art som så länge varit en nackdel för Labour, och att det vore landsskadligt att undergräva Edens auktoritet omedelbart före hans planerade möte med Eisenhower och Dulles i slutet på januari. Före sin avresa till en kort semester på Rivieran har också Butler offentligt betygat Eden sitt lojala stöd. Det ansågs dock nödvändigt att officiellt dementera alla rykten om Edens avgång, vilket ådagalägger hur smärtsamt denna beska kritik från de egna anhängarna måste ha gått honom till sinnes.

Den olyckliga utgången av valet till franska nationalförsamlingen den 2 januari har icke heller varit ägnad att stärka hans tillförsikt. Sannolikt komma debatterna i underhuset vid dess sammanträde efter julferierna den 24 januari att på något sätt innebära förtroendevotum för Eden. Men därmed äro icke de Storbritanniens bekymmer bragta ur världen, i vilka den konservativa oron egentligen bottnar. Levnadskostnaderna stiga. Industrien och därmed exporten börja få kännning av kreditåstramningen. Pundet är alltfjämt i farozonen. Fackorganisationerna framställa pepprade krav på lönehöjningar. Utrikespolitiskt har Storbritannien liksom hela Västerlandet att motse ett 1956, bräddfyllt av brännbara gamla problem och av redan skönjbara ökade nya risker, främst i Asien.

Världspolitik vid årsskiftet. Nyåret 1956 kan icke hälsas med någon vidare tillförsikt av den västliga värld, som det alliansfria men icke »neutralistiska» Sverige oupplösligt tillhör. Om »den nya Genèveandan», förebådad av Österrikes befrielse i våras och manifesterad vid »toppmötet» i juli i Genève, ansågs som fjolårets mest märkliga mellanfolkliga händelse, så dominerade dessa förhoppningarnas falnande vid den frostiga utrikesministerkonferensen i Genève i höstas den storpolitiska situationen under återstoden av det gångna året. Liksom den sibiriska tundran under sommarsolens inverkan smälter en smula på ytan, medan djupet förblir bottenfruset, har det kalla kriget ingalunda upptinat utan fortsätter och har på sistone blivit allt intensivare i Asien, särskilt i Främre Orienten, Egypten inberäknat.

Man skall ej inbilla sig, att det yttre lugnet i Europa betyder att mot-sättningen mellan öst och väst mildrats. Tvekampen består, om ock i mindre dramatiska former. I fråga om Europas centralproblem, Tysklands återförening, har varje försök strandat på Molotovs sträva nej från Berlinkonferensen vintern 1954 till Genève under sistlidna oktober. Från lydstaten i tyska östzonen organiseras en systematisk infiltration i Västtyskland, och den nye sovjetryske ambassadören i Bonn, Valerian Zorin, som i samma egenskap i Prag spelade en sådan aktiv roll vid den röda kuppen i februari 1948, torde näppeligen förhålla sig passiv i Västtyskland i den mån han ej blir direkt komprometterad. Efter Adenauers lysande valseger vid valet till förbundsdagen den 6 september 1953 erhöilo kommunisterna ej ett enda mandat. I stället ha de startat nerifrån genom vad tyskarna kalla »eine Unterwanderung» och som cellbildare i sådan omfattning lyckats innästla sig i fackföreningarna, att västtyska byggnadsarbetareförbundet nyligen ansåg sig föranlett att upplösa sina lokala avdelningar i delstaten Nordrhein-Westfalen, vilkas funktionärer avslöjats som kommunister, ehuru maskerade som partilösa.

I Frankrike och Italien gå som bekant därvarande starka kommunistpartier i Moskvas ledband. Parollen »folkfront» från åren före 1939 har putsats upp, och de franska kommunisterna ha begagnat sin framgång vid valet till nationalförsamlingen den 2 januari, ej i röster men väl i mandat, till att med sitt röststöd locka socialister och Mendès-France-radikaler, varförutan dessas tilltänkta regering icke kan bli till eller fortleva. De franska kamraternas framryckning har också stimulerat Palmiro Togliattis italienska kommunister, som Pietro Nennis vänstersocialister underordnat sig, att yttermera fresta vänsterflygeln av det stora borgerliga partiet, de kristliga socialdemokraterna, till en samverkan, vilken i så fall måste spränga både partiet självt och dess regeringskoalition med liberaler och högersocialister.

I Kreml har man icke heller behövt anstränga sig att paralysera den nya Balkanpakten mellan Jugoslavien, Turkiet och Grekland, planerad som Atlantpaktens förlängda arm i sydöstra Europa, som i Mindre Asien skulle hopkopplas med den nya Bagdadpakten mellan Storbritannien, Turkiet, Irak, Persien och Pakistan. Därigenom skulle den föras fram till Bortre Indien, där SEATO-pakten vidtar mellan Förenta staterna, Storbritannien, Frankrike, Australien, Nya Zeeland, Filippinerna och Siam. Denna Stilla havs-avrundning avser att även gentemot Kommunist-Kina skydda Laos, Kambodja, Sydvietnam, Formosa, Sydkorea och Japan. Balkanpakten stannade på papperet till följd av en återuppflamning av det urgamla folkhatet mellan greker och turkar, som vållats av de senaste oroligheterna på den brittiska kronkolonin Cypern, vars majoritet av greker fordrar förening med »moderlandet» — som Cypern dock aldrig tillhört. Under tiden ha Titos förbindelser med Sovjetunionen blivit allt mer intima; Krusjtjevs, Bulganins med flera sovjetdignitärers botgörarfärd till Belgrad i våras var icke förgäves. När Tito nyss besökte sin diktatorskollega, överstelöjtnant Nasser i Kairo, kunde han undervisa honom i konsten för »tredje mannen» att profitera på rivaliteten mellan USA och Sovjetunionen, varav de orientaliska härskarna nog icke skola försumma att begagna sig — det passar deras mentalitet på samma sätt

som prutningen i basarerna. Före 1914 hade de en föregångare i turkiske sultanen Abdul Hamid, som slugt förstod att till eget gagn skaffa sig fördelar på stormaktslägrens avoghet mot varandra.

Under fjolåret startade Sovjetunionen, med Tjeckoslovakien som provryttare, en kombinerad politisk och kommersiell offensiv i Levanten. De stora Skodaverken i Pilsen i Böhmen sades kunna exportera moderna vapen till billiga pris- och kreditvillkor, men i verkligheten önskade kommunistblocket, med något utbyte, bli kvitt sådan krigsmateriel, vilken kasserats för att — andra gången efter krigets slut! — ersättas med nyare och effektivare typer. Därjämte var sovjetunionen benägen att utan någon som helst motprestation av politisk art investera väldiga belopp i nyanläggningar i dessa länder. Psykologiskt var denna framstöt preparerad genom den växande krigsfaran med Israel, vilken stat Kreml numera motarbetar jämväl i FN:s säkerhetsråd, och genom Bagdadpakten, vilken väckt Egyptens, Saudi-Arabiens och Syriens samfälliga ilska, som en misstänkt manöver att söndra Irak från Arabligan.

Det är obekant i vilken utsträckning vapen verkligen levererats till Egypten, och det är tvivelaktigt huruvida Sovjetunionen, utöver den påfrestande hjälpen till Kommunist-Kinas industrialisering, har mycket att avvara för andra länder. Washington och London ha emellertid blivit synnerligen obehagligt berörda av den sovjetryska konkurrensen i trakter, där de trodde sig diplomatiskt och ekonomiskt vara herrar på täppan. Man tänke sig briterernas grämelse över att ryska vapen med åtföljande militära instruktörer rycka in i deras snart utrymda ställningar i Suezkanalzonen! Materiellt ha briterna icke råd med så mycket, men Eisenhower har redan proponerat i kongressen en avsevärd höjning av den utländska hjälpen, så att en köpslagan om arabstaternas ynnest snart kan börja.

Under de senaste månaderna har den anglo-amerikanska politiken härigenom lidit upprepade nederlag. Det kaotiska resultatet av de franska valen är ett sådant och briterernas åstundan att få med sin skyddsstat Jordanien i Bagdadpakten har svikits. Tack vare Saudi-Arabiens oljeguld kan Egypten lova att bekosta underhållet av den elittrupp, arabiska legionen under befäl av britten Glubb Pascha och ett tjugotal andra högre brittiska officerare, som är ryggraden i denna lösligt hopfogade ökenstat. För Washington var det också ett bedrövligt diplomatiskt bakslag, när Sovjetunionens delegat i FN genom skicklig taktik kunde få alla de nya staterna invalda i FN men Japan uteslutet för priset av att samma öde drabbade — Yttre Mongoliet. Det var heller ingen uppbygglig anblick att satellitregeringarna i Ungern, Rumänien, Bulgarien och Albanien, från vilkas ok USA vill befria deras folk nu invalts i FN som moraliskt likvärdiga med flertalet av fria nationer; Sovjetunionen med Ukraina och Vitryssland samt Polen och Tjeckoslovakien voro med redan vid starten i San Francisco 1945.

I Washington har man kommit underfund med att Sovjetunionens oförnekliga pluskonto måste bero på att Kreml hämtat den vissheten ur Eisenhowers uttalanden vid »toppmötet» i Genève, »att det icke finnes något alternativ till freden», dvs. att atomkrigets fasor och USA:s demo-

kratiska statsform utgjorde oöverstigliga hinder för ett anfalls- eller preventivkrig. Följaktligen ansåg sig motparten ha fria händer för sin nya aktiva politik — under ideligt hojtande om sin fredskärlek och sitt intresse att förbjuda alla atomvapen. Eisenhower har ådagalagt denna nyvunna insikt genom förslag att höja försvarsbudgeten till nästa år i stället för att sänka den som två gånger tidigare, dvs. kapprustningen tar fart igen. För egen del har Dulles med sina omdebatterade uttalanden i tidskriften *Life* velat inskräpa att USA tre gånger sedan sommaren 1953 genom hot om krig tvingat Kommunist-Kina till reträtt. Att situationen var spännande var förut bekant, men Dulles formulering var så positiv, att den framkallat inrikespolitiska protester från demokrater i USA — som tacksam upptakt till årets presidentvalkampanj — och sådan förtrytelse på brittiskt håll — som tyvärr också vittnar om dåliga nerver — i vetskap om att Storbritannien icke kan uthärda ett nytt världskrig.

Finans- När engångsinflationen 1951—52 försämrade penningvärdet **planen.** med 25 procent, hade statskassan gyllene tider. Sparare, försäkringstagare, pensionärer och andra fasta inkomstagare berövades värden till miljardbelopp på sina i kronor lydande besparingar enligt en av försäkringsbolagen vid den tiden företagen och till regeringen ingiven utredning. Vad dessa människor förlorade måste givetvis någonstans ha tagit vägen, och en stor del därav flöt in som inkomster i statskassan. Inflation är nämligen med sin fördyring en form av beskattning, som därtill är särskilt osympatisk genom att fördela skattebördan godtyckligt och ofta lägga den på de mindre bärkraftiga. Budgeten för år 1951/52 var så kraftigt överbalanserad, att alla driftsutgifter och alla kapitalutgifter kunde betalas, 91 miljoner kronor kunde återbetalas på statskulden och 228 miljoner kronor läggas i kassan. Budgetåret därefter redovisade nya statslån på 487 miljoner kronor och kassamedelsförbrukning på 317 miljoner kronor.

Årets budgetförslag är en klar inflationsbudget. Den är överbalanserad så starkt, att alla kapitalutgifter betalas med skattemedel. Totalbalansering är den nya termen härför. Kärt barn har som bekant många namn. Vad som döljer sig därbakom är det allvarliga förhållandet, att den långa lånemarknaden för ögonblicket är fördärvad. Den räcker helt enkelt inte till både för statlig, kommunal och privat upplåning. Slutsatsen blir för finansministern, att även kapitalutgifter, i de flesta fall rena socialiseringsutgifter, måste betalas med skatter. Detta förutsätter inflation. Inflationen fördärvar lånemarknaden, och detta i sin tur ger upphov till överbeskattning i en enda *circulus vitiosus*. Herr Sträng säger själv, att ökningen av statsinkomsterna »så gott som helt är en reflex av löne- och inkomstutvecklingen i samhället samt av den snabba ekonomiska utvecklingen över huvud taget», och han fortsätter: »Den angivna inkomstökningen för staten står och faller alltså helt med den bedömning av den framtida inkomstbildningen och det framtida konjunkturläget, som företagits inom riksräkenskapsverket.» Den tioprocentiga löne- och inkomst-inflationen samt den sexprocentiga penningvärdeförsämringen under 1955 är med andra ord förutsättning för innevarande budgetårs rikligt

flödande statsinkomster, och denna inflation skall fortsätta. Det är precis, vad finansministern säger. Det är då också logiskt, att riksbanken i avvaktan på eventuellt borttagande av varje sedelspärri begär höjning av det s. k. sedeltaket från 5 800 till 6 000 miljoner kronor.

Utgiftsexpansionen går vidare i närmast stegrad takt. I runt tal är det en miljard kronors utgiftsökning från 9 till 10 miljarder, som beräknas för nästa tolv månadersperiod. Det lönar inte mycket att gå in i närkamp med siffrorna. Den svenska statsbudgeten har alltmer kommit att bli vad som för några år sedan sades om den s. k. nationalbudgeten, ett räkneexempel. Utgifts- och anslagsramar ha inte stor praktisk betydelse, när, som fallet är med nu löpande budget, 531 nya miljoner begärs på tilläggsstat redan sex månader efter riksstatsens fastställande. Med sådana utvecklingstendenser för ögonen borde herr Strängs skattesänkingserbjudande på 300 miljoner kronor för helt år framstå i sin rätta belysning.

Vad som följaktligen alltjämt kan ha sitt intresse i finansplan och budget, är de tendenser i utvecklingen, som komma till synes. De kunna kort återges som yttringar av inflationen och sättet att föra inflationspolitiken vidare. Finansplanen framhåller, att vårt land tagit leveranskrediter från utlandet, eftersom bytesbalansen resulterat i ett underskott av 320 miljoner kronor, vilket icke under 1955 belastat guld- och valutareserven. Om prisutvecklingen sägs: »Den betydande uppgången av konsumentprisnivån är dock inte uttryck för ett inflationsdrivande efterfrågeöverskott, som pressat priserna uppåt under en allmän tävlan om varorna mellan köparna. Orsaken är i stället främst de tidigare förutsedda konsekvenspristegringarna efter vårens lönerörelse...» Den 29 april 1955 lät dåvarande finansminister Sköld utdela en promemoria i riksdagen, vari »ett kvantitativt försök att bedöma efterfrågeöverskottet» gjordes för att motivera skatteskärpningarna på företagen. Resultatet blev en miljard vid fyra procents höjning av prisnivån. Efterfrågeöverskottet är tydligen mycket elastiskt, tas fram och trollos bort, som det passar. Prisnivån stiger, därför att priserna stiga. Sådan är förklaringen. Sparandet påstås ha ökat, men det gör det alltid i inflationstider — åtminstone siffermässigt. Konsumtionen har inte stigit så mycket som beräknades, men den kan inte stiga mer än det finns varor att konsumera, och bytesbalansen har gått med underskott. Bostadssituationen är lika besvärlig som någonsin. Bostadsbyggandet sjunker långsamt och skall fortfara därmed. Lånemarknaden för pengar, kredit och kapital är reglerad och förblir reglerad. Lågräntepolitiken har ersatts av högräntepolitik, men finansministern vill genom att själv avstå från att låna »öka förutsättningarna för en framtida övergång till en lägre räntenivå». Det går alltid, om man blott är villig att anlita riksbankens hjälp, vilket också flitigt gjorts under 1955. Herr Sträng erkänner nu öppet, att »finansieringen via riksbanken har inneburit en icke acceptabel påspädning av penningmarknadens likviditet» och vill ha slut på den statliga miljardupplåningen i riksbanken. Uttalandet noteras med tacksamhet, ty hans företrädare i ämbetet förklarade på sin tid, att riksbanken borde få hjälpa till att finansiera staten. Statens långfristiga investeringar böra emellertid rätteligen finansieras på kapitalmarknaden och anpassas efter dennas förmåga. Vinst- och investeringskonjunkturen inom företagen

skall hållas dämpad, ty det är denna, som enligt herr Strängs uppfattning »djupare sett» betingar stabiliteten i ekonomin. Visserligen är det löneutvecklingen, som blir avgörande för konsumtionens gestaltning, men finansministern hoppas, att löneuppgörelserna skola få »ett sådant förlopp att det ej behöver föranleda speciella åtgärder från statsmakternas sida». Bilaccisen kvarstår och avbetalningshandeln skall kontrolleras. Det nya prissystemet för jordbruket hoppas herr Sträng skall leda till lugnare utveckling av konsumtionspriserna. Byggnadsregleringen skall upprätthållas med oförändrad stränghet, men om det blir utrymme, skall bostadsbyggandet ökas. Företagarna äro för pessimistiska, anser herr Sträng. De ha underskattat sina kreditmöjligheter »för år 1956». Ehuru investeringsverksamheten bör få större utrymme enligt finansministern, är det inte klart, hur företagarnas lånemöjligheter se ut på längre sikt än ett år, ty behovet av en stram ekonomisk politik får inte betraktas som »en extraordinär företeelse» utan är av »långtidsnatur». Finansministern avslutar sin redogörelse för den ekonomiska politiken med att framhålla, att dennas metoder för den enskilde ibland framstå som hindrande och besvärliga, stundom som svårförståeliga. Man vill gärna hålla med honom blott med det undantaget att inflationspolitiken knappast längre är svårbegriplig.

Arbetsfred och skiljedom. Den i föregående häfte berörda transportarbetarstrejken i Norge ändades i lagom tid före jul genom ett till

sist av parterna bifallet medlingsförslag av den statliga förlikningsmyndigheten, som beskärde arbetarna en mindre löneförhöjning. Striden hade blivit så seg därför att en framgång från transportarbetarna bedömdes som en taktiskt gynnsam upptakt för de förhandlingar om flertalet kollektivavtal som skola vidta till våren och som härigenom kastade sin skugga framför sig. För den skull kunde en arbetsnedläggelse av cirka 10 000 transportarbetare under veckor förlama Norges sjöfart och fiskeri samt all av bilar beroende samfärdsel ävensom vålla medborgarna svåra olägenheter genom brist på olja i oljeeldade hus och genom begynnande knapphet på livsmedel. Den frivilliga uppgörelsen kom desto mera välkommen för Norges socialdemokratiska regering som en fortsatt strejk med perspektiv av hotande katastrofläge för hela samhället hos allmänheten måste framkalla krav på ett regeringsingripande med obligatorisk skiljedom, vilket fackföreningsrörelsen principiellt motsätter sig.

En norsk tvångsskiljedom består däri att det senaste, av endera eller bägge parter förkastade officiella förlikningsförslaget blir ett vanligt bindande kollektivavtal. Detta institut har djupa rötter i norsk arbetsrätt, vilket härvidlag rent av gjort Norge till ett europeiskt föregångsland. Redan under första världskriget bemyndigades sålunda 1916 regeringen att förbjuda arbetsinställelser och anordna skiljedom vid arbetstvister, som kunde »utsätta viktiga samhällsintressen för fara». Lagen förnyades periodvis under mellankrigsåren och rönt en viss uppskattning av arbetarsidan, så länge denna icke ansåg sig fackligt vara så stark, att den förmådde ta sin sak i egna händer. År 1944 beslöt emellertid norska

Dagens frågor

exilregeringen i London med socialdemokrater i majoritet, en lag om allmän obligatorisk skiljedom för att bevara arbetsfreden under de efter krigets slut förestående återuppbyggnadsåren. Efter påtryckningar från fackföreningsrörelsen slopades lagen 1952, men möjligheten till en intervention av statsmakten kvarstod, varav regeringen med stortingets stöd vid flera tillfällen har begagnat sig, såsom 1954 för att undvika en nationalekonomiskt mycket förlustbringande öppen arbetsstrid inom pappersmasseindustrin. Förmodligen avvecklades under föregående nyår ett särskilt för Norge ödesdigert tillbud om strid inom sjöfarten genom eventualiteten av en skiljedom, fastän några detaljer härom aldrig blivit publicerade. I båda fallen gällde det ju icke konflikter av, enligt svensk terminologi, »samhällsvådlig natur» utan farhågor för näringslivet.

I Danmark har lagstiftningen varit mera avancerad, i det att, på förslag av Staunings socialdemokratiskt-borgerligt radikala regering på 1930-talet, en sådan beredskapslag blev permanent och upprepade gånger kommit till användning, senast ex. våren 1954, då samtliga utlupna kollektivavtal reglerades med denna metod. Arbetarna tillerkändes en löneförhöjning på 3 procent, vilket i kombination med den fulla sysselsättningen medförde en sådan ökning av konsumentmassornas köpkraft, att fram på sommaren 1954 Danmarks valutareserver blevo så länsumpade att regeringen måste söka neutralisera löneförhöjningarna genom skärpta kreditrestriktioner m. m. Då i Danmark lönerna äro bundna vid levnads-kostnadsindex överraskades man under den gångna sommaren av en stegring av sagda index som väsentligen vållades av en plötslig säsongmässig stegring av potatispriset, varigenom det totala lönebeloppet ökades med 250 miljoner kronor. Det fanns exempel på att de anställda vid några företag vägrade att ta emot löneförhöjningen, enär denna till större delen ändå skulle åtgå för att betala skatten enligt den högre progressivskala, som vederbörande nu blevo underkastade. Danska arbetsgivarföreningen har uppsagt samtliga tvååriga avtal och därvid främst fordrat att lönerna skola frikopplas från levnads-kostnadsindex, som torde bli den hårdaste nöten att knäcka under de förhandlingar, vilka liksom i Norge förestå i vår. De fackliga kraven på bl. a. en 44-timmarsvecka anses icke så allvarligt menade utan betraktas som prutmån vid den slutliga kompromissen. Det är ovisst huruvida öppen strid längs hela fronten kan undgås utan att i Norge som i Danmark skiljedom tillgripes i sista instans.

I Sverige har den fackliga obligatoriska skiljedomen icke vunnit samma insteg som i Danmark och Norge, men den är icke något novum hos oss. År 1909 träffades nämligen mellan de enskilda järnvägarnas arbetsgivarförening och personalorganisationerna ett »huvudavtal nr 1» med befogenhet för en Järnvägarnas skiljedomstol att döma icke blott i tolkningstvister — som efter 1928 arbetsdomstolen i fråga om alla kollektivavtal — utan jämväl i intressetvister, dvs. om lörens och arbetstidens fixering. Denna domstols förste ordförande var framlidne landshövdingen Hjalmar Hammarskjöld. Fackförbunden uppsade sagda huvudavtal 1918 i vad avsåg intressetvister, som är problemets kärnpunkt. Samma år tillkommo dock liknande bestämmelser som i nämnda huvudavtal i de nya kollektivavtal, som Stockholm, Göteborg och Malmö

slöto med kommunalarbetarna, vari dessa förpliktade sig att godkänna obligatorisk skiljedom för alla tvister. Detta var en garanti för en upp-
repning av avtalsbrotten under storstrejken 1909, då trots förbud sym-
patiststrejker ändå igångsattes. Men knappt hade efter 1918 års demokra-
tiska genombrott socialdemokraterna fått majoritet i nämnda städers
stadsfullmäktige förrän kommunalarbetarförbundet 1922 uppsade nämnda
klausul utan praktisk möjlighet för dessa storstäder att på den grund
vägra nya kollektivavtal. Här skönjdes redan *den politiska återförsäk-
ring*, som kommunalarbetarförbundet, vars lokalavdelningar äro an-
slutna till respektive orters arbetarkommuner och därmed till social-
demokratiska partiet, förskaffade sig hos majoriteten i snart de flesta
större kommuner och i landstingen.

När de dåvarande borgerliga majoriteterna i Stockholms, Göteborgs
och Malmös stadsfullmäktige 1918 som villkor för nya kollektivavtal
krävde obligatorisk skiljedom i intressetvister, var motivet givetvis icke
att därmed bestraffa avtalsbrotten 1909 utan fastmera önskemålet att
för framtiden trygga sina städer mot sådana strejker, som kunde drabba
de samhällshygieniska inrättningarna och befolkningens hälsa. En sådan
pacificerande medlingsprocedur var desto mera påkallad, som kommu-
nalarbetarna på nyss angivet sätt indirekt blivit sina egna arbetsgivare.
Motståndarna till en sådan reform borde med utbyte begrunda en liten
Verdandibroschyr »Allianser mellan arbetsgivare och arbetare» av Knut
Wicksell, som denne fräsande radikal men omutlige vetenskapsman skrev
vid sekelskiftet, och vari han framsynt varnade för sagda alliansers för-
måga att uppskörta allmänheten. I våra dagars svenska kommunalförvalt-
ning har en dylik kartell tagit gestalt i sin starkaste form, ett makt-
monopol, som endast kan motverkas genom den obligatoriska skiljedom-
ens infogande som ett sista led i det offentliga förlikningsmaskineriet.

Regeringen startar Sällan torde vårt land ha varit försett med en re-
valrörelsen. gering, som mindre än den nuvarande låtit sig
leda av taktiska spekulationer. Ej ens ett valår med alla dess frestelser
för till den minsta avvikelse från den smala men rätta vägen.

Se blott på innehållet i statsverkspropositionen! Regeringen lägger
däri fram ett förslag om repetitionsövningarnas inställande under hösten
1956 och våren 1957. Varför? »Jo», sade statsministern i remissdebatten,
»ständigt stegrade försvarsutgifter utgör ett hot mot försvarsviljans för-
ankring i folkmedvetandet!» Vilket ädelt motiv!

Men! Besynnerligt! Har man inte hört det där förr, för längesedan?
Åh, jo! Där fanns nog en och annan bland läktarpubliken — bland riks-
dagsledamöterna också måhända — som med en känsla av olust erinrade
sig kampanjerna på 1920-talet i försvarsfrågan. De ledde fram till det
olyckliga nedrustningsbeslutet år 1925, av vars följder vi fingo lida i nära
två decennier. Om man ger sig tid att slå i gamla tidningslägg, bläddra i
gamla valbroschyrer, plocka fram gamla valaffischer, studera gamla riks-
dagsprotokoll, skall man finna samma motivering nästan ordagrant stän-
digt återkommnde. Det gällde då som på de yttersta av dessa dagar att

Dagens frågor

»förankra försvarsviljan i folkmedvetandet». Och den bästa vägen vore att skära ned försvaret.

Vida kretsar av vårt folk föllo den gången för det uppgivna syftet med försvarsraseringen. Det tog mer än ett decennium, innan uppvaknandet kom. Men vi lärde vår läxa. Försvarets roll som budgetregulator var slut. Försvaret höjdes ovan partistriderna.

Äro vi nu åter på väg in i de gamla tonfallen, som vi trodde tillhörde en för alltid svunnen tid? Efter statsminister Erlanders uttalanden i remissdebatten är där mången, som med oro gör sig den frågan.

Det må vara tillåtet förmoda, att försvarsministern icke med särskild glädje tog del av herr Erlanders förkunnelse. Herr Torsten Nilssons ganska försiktiga framträdande tog väsentligen sikte på den statsfinansiella sidan av saken. Givetvis bestred han varje politiskt motiv för åtgärden. Vad skulle han göra annat? Han ville emellertid beteckna den som en engångsåtgärd, betingad av det statsfinansiella läget. Trodde han själv på den förklaringen? Genom repetitionsövningarnas inställande spar man 68 miljoner — i en riksbudget på mera än 11 miljarder.

Hans försiktighet i debatten var för visso också i hög grad betingad av den omständigheten, att han redan i sin proposition i själva verket högst eftertryckligt dementerat statsministerns uttalande om »de ständigt stegrade försvarsutgifterna». I propositionen läses nämligen på sid. 10 följande: »Fjärde huvudtiteln har under de tre senaste budgetåren legat praktiskt taget konstant vid drygt 2 000 miljoner kr.» Herr Torsten Nilsson tillägger: »Denna stabilitet i försvarskostnaderna har åstadkommits genom en hårdhänt prutning på myndigheternas anslagskrav och tack vare den konstans som i stort sett präglat löne- och prisnivån under de senaste åren.» Försvarsministern säger också: »Vår värnpliktstjänstgöring är jämfört med förhållandena utomlands mycket kort.» »Bland annat av nu nämnda skäl visar sig våra försvarskostnader vid en internationell jämförelse vara relativt låga.» »Vårt land avdelar förhållandevis mindre reala resurser för försvarsändamål än flertalet länder på öst- och västsidan.» Osv.

Är det icke mot bakgrunden av dessa kategoriska konstateranden i statsverkspropositionen berättigat beteckna statsministerns uttalande i remissdebatten om »de ständigt stegrade försvarsutgifterna» såsom häpnadsväckande?

Ävenledes må erinras därom att försvarets andel av statsutgifterna för nästa budgetår blir den lägsta under hela efterkrigstiden.

Till slut bör hållas i minne, att regeringen fattade sitt beslut utan att i frågan ha sökt kontakt varken med försvarets högsta ledning eller med den parlamentariska försvarsberedningen, som ju just är tillkommen för dylika ändamål. Men — dessa organs uppseendeväckande undanskjutande får måhända också fattas som ett uttryck för regeringens åstundan att »förankra försvarsviljan i folkmedvetandet».

Vi gå vidare i statsverkspropositionen. Vi påträffa nye finansministern, som »smyger sig fram med skattesänkingslöftet», för att nu citera herr Hjalmarsons fyndiga formulering. Skattesänkningen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1957. Den medför ett s. k. inkomst-

bortfall för staten (varför talas det aldrig om »inkomstbortfall» för den enskilde?) med 300 milj. kr. per år, varav 100 milj. kr. för innevarande budgetår (av de 6 100 milj. kr., som inkomstskattetiteln slutar på).

Vilket skådespel ställes inte svenska folket inför! Å ena sidan stämmer finansplanens författare upp, som det blivit sagt, en »de höga skatternas höga visa». Å andra sidan tillhandahåller man en skattesänkning åt de bekymrade medborgarna. Å ena sidan vidhåller man envist sin gamla politik, enligt vilken det är höga överheten, som alltid och i varje situation bättre begriper hur pengarna skola användas än de stackare, vilkas enda uppgift det är att jobba ihop dessa samma pengar. (Läs blott denna dyrbara deklaration på sid. 18 i finansplanen: »Ibland framstår dessa metoder för den enskilde som hindrande och besvärliga, stundom som svårförståeliga. Samhällets ekonomiska politik måste dock ständigt präglas av ansvaret för det helas väl. Detta är också fullt förenligt med den enskildes intresse och fördel.») Å andra sidan serveras skattesänkningen som en motvillig eftergift åt en fåkunnig allmänhet.

Men vilken av dessa båda melodier blir valsommarens schlager? Var så säker på att ju närmare vi komma tredje söndagen i september, ju högre komma de friska skattesänkningstonerna att skalla. Regeringen gör sig säkert beredd att — ingalunda för första gången — framträda som all god gåvas givare. Man behövde ju blott studera de socialdemokratiska tidningarnas rubriker, när de den 12 januari presenterade statsverkspropositionen, för att få en vink om hur spelet kommer att låta: Skattesänkning! Skattesänkning!

Att denna »skattesänkning» i många fall är en ren illusion och ingenting annat är en sak för sig. Om människornas arbetsförtjänster stiga i den takt nationalbudgetherrarna tro, kommer hela skattesänkningen att vara borta för varenda skattebetalare efter två år. Fortsätta prisstegringarna, blir det en skatteskärpning.

Det var skattesänkningen alltså. Vidare slumpar det sig så lyckligt, att det i år även blir en höjning av folkpensionerna. I avvaktan på proposition om ökning av pensionerna »med anledning av den allmänna standardhöjningen» är bidraget till folkpensioner preliminärt beräknat i budgeten till 1 600 miljoner. Detta innebär en höjning med 235 miljoner. Veterligt råda i riksdagen inga delade meningar om det rättfärdiga i denna åtgärd. Måne dock någon av dem, som läser dessa rader, kan gissa vem som kommer att tillgodoräkna sig äran av denna förbättring i folkpensionärernas situation?

Nu frågas det måhända: Bondeförbundet då? Kommer det tålmodiga bondeförbundet att bli helt lottlöst? Ingen favör, varav denna meningsriktning är speciellt intresserad? Den som lever får se. I finansplanen och kanske än mer i den socialdemokratiska pressens kommentarer ha icke saknats försiktiga hänsyftningar på en eventuell räntesänkning. I remissdebatten reste sig rader av bondeförbundare mangrant krävande snart beslut och modig handling i antydd riktning.

För visso hade herr Ewerlöf för sin undran, huruvida inte vissa tecken tyda på att regeringen redan börjat spekulera på en räntesänkning. »Det verkar», sade han, »som om man söker lägga den ekonomiska politiken till rätta för att åstadkomma de formella betingelserna för en

Dagens frågor

sådan åtgärd.» Han bad finansministern om ett svar. Herr Sträng genmälde helt sibyllinskt, att regeringens strama ekonomiska politik så småningom kommer att leda till ett läge, där »skattesänkningen framstår som naturlig». När randas måne denna Dagen D? Fram på sommaren? Någon gång i augusti? Att politiska hänsyn — dvs. koalitionen sammanhållande — skulle spela in vid datums fixerande är uteslutet. Skälm vore den, som trodde något dylikt.
